

МЕТОДИ ТА МЕТОДИКИ

DOI 10.26565/2225-7756-2024-77-03

УДК 316.772.3:004.738.5]=161.2:178.9:159.398.3

П.О. СЕВОСТ'ЯНОВ (Севост'янов Павло Олександрович)
кандидат психологічних наук, доцент ЗВО кафедри прикладної психології
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
майдан Свободи, 4, м. Харків, Україна
E-mail: p.sevostyanov@karazin.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3461-9920>

С.Г. ЯНОВСЬКА (Яновська Світлана Германівна)
кандидат психологічних наук, доцент ЗВО кафедри прикладної психології
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
майдан Свободи, 4, м. Харків, Україна
E-mail: sgyanovskaya@karazin.ua
<https://orcid.org/0000-0002-5439-5269>

Р.А. ТУРЕНКО (Туренко Римма Леонардівна)
старший викладач ЗВО кафедри англійської мови
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
майдан Свободи, 4, м. Харків, Україна
E-mail: tyrenko@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6948-4339>

Д.Є. ПИВОВАР (Пивовар Дар'я Євгенівна)
студентка факультету психології
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
майдан Свободи 4, м. Харків, Україна
E-mail: daria.pyvovar@student.karazin.ua
<https://orcid.org/0009-0003-1378-5281>

ПСИХОМЕТРИЧНІ ПОКАЗНИКИ ТА АДАПТАЦІЯ УКРАЇНОМОВНОЇ ВЕРСІЇ ШКАЛИ ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ (M. G. SHAHNAWAZ, U. REHMAN SOCIAL NETWORKING ADDICTION SCALE)

У статті наведено результати адаптації Шкали залежності від соціальних мереж (M. G. Shahnawaz, U. Rehman Social Networking Addiction Scale) для застосування на українських вибірках досліджуваних. Визначено, що сайти соціальних мереж є віртуальними спільнотами, учасники яких утворюючи індивідуальні загальнодоступні профілі спілкуються з друзями, знайомляться з людьми та демонструють історії свого життя. Показано, що занурення до такого інтернет середовища може призводити до залежності від соціальних мереж, що й потребує вивчення. Україномовна версія опитувальника включила 11 пунктів, які дозволяють вимірювати залежність від соціальних мереж за такими факторами, як «Значущість соціальних мереж», «Самопочуття за неможливості користування соціальними мережами» та «Конфлікт через соціальні мережі». Вибірку склали 382 особи (210 осіб жіночої статі та 172 чоловічої) у віці від 18 до 64 років. Процедура валідазації передбачала перевірку факторної структури оригінального опитувальника за допомогою конфірмаційного факторного аналізу (з естиматором DWLS); визначення внутрішньої узгодженості факторів методики із залученням коефіцієнта α Кронбаха; перевірку конструктивної валідності опитувальника (зв'язок з Тестом Інтернет-залежності К. Янг та Шкалою схильності до адиктивної поведінки); а також визначення його ретестової надійності з використанням кореляційного аналізу Спірмена. Проведено порівняння показників залежності від соціальних мереж, з урахуванням статі; а також проаналізовано їхній зв'язок з віком досліджуваних. За результатами проведення адаптації доведено придатність опитувальника для використання на українських вибірках досліджуваних.

Ключові слова: соціальні мережі; залежність від соціальних мереж; кіберкомунікативна залежність; діагностика; адаптація методики; валідація; ретестова надійність.

Постановка проблеми. Соціальні мережі (СМ), які замінюють звичні способи комунікації, стали невід'ємною частиною життя сучасної людини (Bezeran et al., 2020; Graciyal and Viswam, 2021; Munzel et al., 2018; Voorveld, 2019; Sigurdsson et al., 2021). Сайти соціальних мереж — це

віртуальні спільноти, учасники яких можуть створювати індивідуальні загальнодоступні профілі, спілкуватися з друзями, знайомитися з людьми, розповідати свої історії. Програми та сайти соціальних мереж, такі як: Facebook, Twitter, WhatsApp, Instagram дозволили людям, особливо

Як цитувати: Севост'янов П.О., Яновська С.Г., Туренко Р.А., Пивовар Д.Є. (2024). Психометричні показники та адаптація україномовної версії шкали залежності від соціальних мереж (M. G. Shahnawaz, U. Rehman Social Networking Addiction Scale). Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Психологія», (77), 21-27. <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2024-77-03>

In cites: Sevostianov, P., Yanovskaya, S., Turenko, R., Pyvovar, D. (2024). Psychometric indicators and adaptation of the Ukrainian version of the social networking addiction scale (M.G. Shahnawaz, U. Rehman Social Networking Addiction Scale). Visnyk of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series Psychology, 77, 21-27. <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2024-77-03>

© Севост'янов П.О., Яновська С.Г., Туренко Р.А., Пивовар Д.Є., 2024; CC BY 4.0 license

молодшому поколінню, взаємодіяти з усім світом одним клацанням на кнопку, що стало можливим завдяки доступності Інтернету. Бути «онлайн» стало новою нормою життя, багато молодих людей повідомляють, що вони майже не вимикають свої смартфони, під час сну кладуть їх поруч, а також примусово перевіряють свої смартфони протягом дня (Carbonell та ін., 2012). Тому дослідження досвіду, що формується у користувачів соціальних мереж, є надзвичайно важливим для розуміння наслідків, яких вони зазнають в ході перебування у кіберкомунікативному середовищі (Brailovskaia та ін., 2020; Ponnusamy та ін., 2020).

На сьогодні відомі результати досліджень, в яких встановлено як позитивні ефекти використання ресурсів соціальних мереж (СМ), зокрема, - ефективне спілкування, самореклама, розваги та почуття причетності (Appel та ін., 2020; Brailovskaia та ін., 2018; Brailovskaia та Teichert, 2020), так і негативні, які вказують, що використання соціальних мереж веде до формування залежності (Hilliard, 2022; Maya, 2022).

На думку Д. Брайловської та співавторів (2020), залежність від соціальних мереж є поведінковою залежністю, яка характеризується неконтрольованим і ненаситним бажанням постійно перебувати у віртуальному середовищі, нехтуючи іншими сферами особистого життя. Особи, залежні від СМ, відчують негативні психологічні стани, якщо вони не користуються мережею, - і це проявляється в таких симптомах, як різка зміна настрою, страждання, неспокій та нервозність тощо (Brailovskaia and Teichert, 2020; Kumar and Prabha, 2019; Sabir et al., 2020). Даний вид поведінкової залежності, на думку Куса та Грифітса (2017), передбачає наявність шести основних критеріїв: значущість СМ, зміна настрою, толерантність, самопочуття за відсутності доступу до СМ, рецидив і конфлікт. Тобто, автори вважають, що будь-яку поведінку, яка відповідає вищезазначеним критеріям, можна визначити як залежну. Дані критерії Грифітс (2005) описує так:

1. Значущість вказує на те, що соціальні мережі домінують в житті людини, в її думках, почуттях, поведінці.

2. Зміна настрою пов'язана з пертурбацією емоційних станів залежної особистості при вході до СМ, покращуючи їх відносно того, якими вони були до початку використання.

3. Толерантність проявляється в тому, що людині необхідне постійне збільшення кількості використання СМ для отримання позитивних емоцій.

4. Самопочуття за неможливості користування соціальними мережами являють собою критерій, пов'язаний з погіршенням емоційного стану людини, за умови, що їй не вдається використовувати СМ (через

поганий інтернет, обмеження, що накладаються соціальним оточенням, розряджений акумулятор тощо).

5. Конфлікт відображає спричинення суперечок у стосунках в реальному житті через соціальні мережі: в навчанні, роботі, стосунках і т.д.

6. Рецидив свідчить про повернення до СМ після спроб контролювати залученість до них.

У зарубіжній психології для вимірювання залежності від СМ існують різні інструменти: Шкала патологічного використання Інтернету (Morahan-Martin & Schumacher, 2000); Шкала проблем, пов'язаних з Інтернетом (Armstrong et al., 2000); Шкала схильності до залежності від СМ (Wu та ін., 2013); Шкала залежності від соціальних мереж (Shahnawaz та ін., 2020); Бергенська шкала залежності від соціальних мереж (BSMAS) (Andreassen та ін., 2016) тощо. Проте, у вітчизняній науці розробка і адаптація психодіагностичного інструменту спрямована здебільшого на дослідження загального потягу особистості до Інтернету (Ващинець, 2019), через що увагою науковців дещо оминається ретельне вивчення залежності від соціальних мереж. То ж, враховуючи це, нами було вжито спробу здійснення україномовної адаптації Шкали залежності від соціальних мереж М. Шанваза та У. Ремана (M. G. Shahnawaz, U. Rehman, 2020), яка на поточний момент є однією з найбільш сучасних та актуальних.

Вибірка. У дослідженні взяли участь 382 особи (210 осіб жіночої статі та 172 чоловічої) у віці від 18 до 64 ($27,7 \pm 8,8$) років. Опитування здійснювалося за допомогою Google Forms із отриманням інформованої згоди досліджуваних на участь та обробку отриманих результатів.

Методики. Для перевірки конструктивної валідності Шкали залежності від соціальних мереж були використані Тест Інтернет-залежності К. Янг (Вишинець, 2019) та Шкала схильності до адиктивної поведінки (Мудрик, 2022).

Методи статистичної обробки. З метою перевірки факторної структури опитувальника було застосовано конфірмаційний факторний аналіз (з естиматором DWLS). В ході визначення внутрішньої узгодженості факторів опитувальника використовувався коефіцієнт α Кронбаха. Для перевірки конструктивної валідності опитувальника, а також його ретестової надійності застосовувався кореляційний аналіз Спірмена. Обробка даних здійснювалася за допомогою JASP версії 0.19.2.

Результати емпіричного дослідження. В ході перевірки факторної структури Шкали залежності від соціальних мереж, запропонованої авторами, психометричні характеристики виявилися незадовільними (таблиця 1, рис. 1).

Таблиця 1. Індекси придатності оригінальної факторної моделі / Suitability indices of the original factor model

Показник	Значення
χ^2/df	776,12/183
p	<0,001
CFI	0,979
TLI	0,976
RMSEA	0,086
RMSEA 90% CI	0,079-0,092
SRMR	0,08

Як видно з табл. 1, прийнятними показниками, які вказують на задовільну придатність моделі, є лише порівняльний індекс відповідності CFI=0,979 та Індекс

Такера-Льюїса TLI=0,976. Решта показників не дозволяють стверджувати таку придатність.

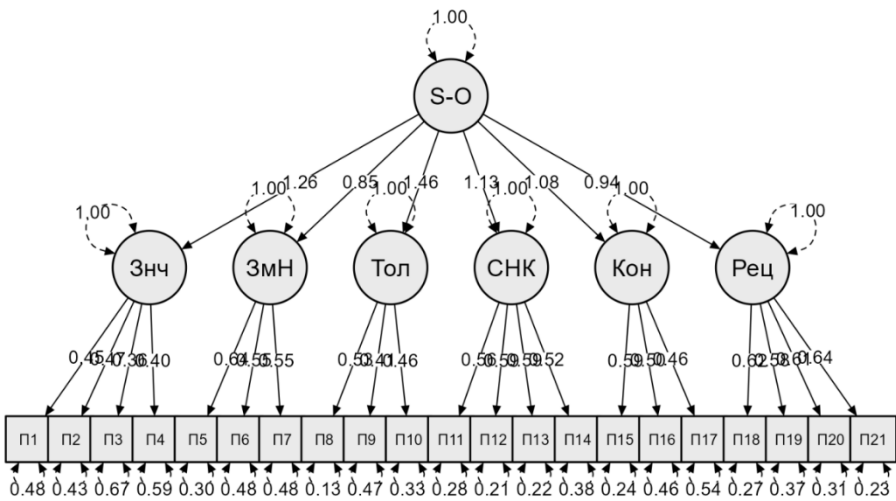

Рисунок 1. Факторна структура вихідної моделі / Factor structure of the original model

В ході аналізу факторних навантажень було встановлено, що найбільшою мірою негативно на якість моделі впливають пункти, що входять до факторів «Зміна настрою через соціальні мережі», «Толерантність до соціальних мереж» та «Рецидив залежності від соціальних мереж». Отже, після цього відбулася перевірка модифікованої моделі, з якої були виключені перелічені фактори, - тобто, трьохфакторна модель, що включає «Значущість соціальних мереж», «Самопочуття за неможливості користування соціальними мережами» та «Конфлікт через соціальні мережі». В ході перевірки модифікованої факторної структури опитувальника, психометричні характеристики вказали на високу придатність моделі (таблиця 2, рис. 2).

Таблиця 2. Індеси придатності модифікованої факторної моделі / Suitability indices modified factor model

Показник	Значення
χ^2/ df	130,07/41
p	<0,001
CFI	0,996
TLI	0,994
RMSEA	0,049
RMSEA 90% CI	0,033-0,066
SRMR	0,056

Як можна бачити, виключення трьох зазначених вище факторів дозволило суттєво збільшити якість моделі. В даному випадку порівняльний індекс

відповідності CFI дорівнює 0,996; Індекс Такера-Льюїса TLI=0,994; середня квадратична помилка наближення RMSEA=0.049 (90% довірчий інтервал = 0,033-0,066).

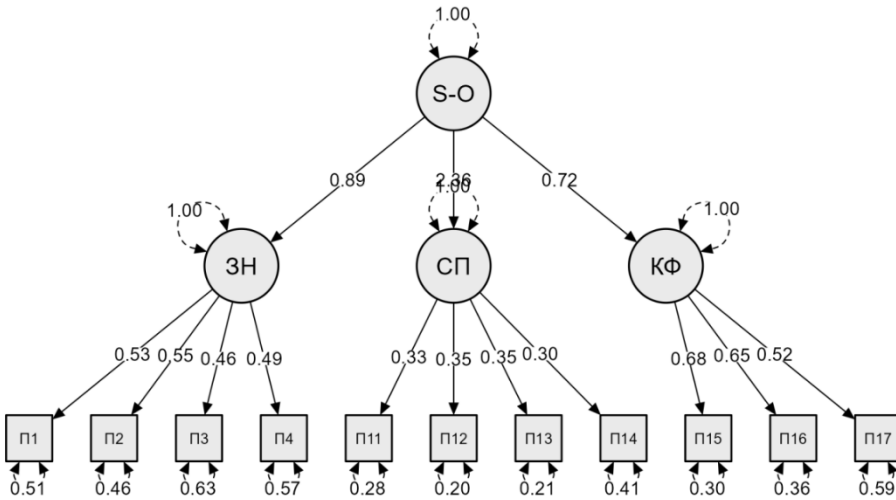

Рисунок 2. Факторна структура модифікованої моделі / Factor structure of the modified model

Таким чином, в адаптованій україномовній версії Шкали залежності від соціальних мереж використовуватиметься трьохфакторна модель, яка включатиме такі фактори, як «Значущість соціальних мереж», «Самопочуття за неможливості користування

соціальними мережами» та «Конфлікт через соціальні мережі».

Надалі була проведена перевірка внутрішньої узгодженості факторів опитувальника за допомогою коефіцієнта α Кронбаха (таблиця 3).

Таблиця 3. Результати перевірки внутрішньої узгодженості факторів опитувальника / Results of checking the internal consistency of the questionnaire factors

Фактор	α Кронбаха	90% CI
Значущість	0,729	0,682-0,771
Самопочуття	0,884	0,864-0,901
Конфлікт	0,864	0,839-0,885

Отримані показники вказують на те, що за фактором «Значущість соціальних мереж» було виявлено достатню узгодженість; за факторами «Самопочуття за неможливості користування соціальними мережами» та «Конфлікт через соціальні мережі» - хорошу.

В ході подальшої перевірки конструктивної валідності опитувальника було отримано наступні показники (таблиця 4).

Таблиця 4. Результати аналізу зв'язку показників Шкали залежності від соціальних мереж з показниками Тесту Інтернет-залежності та Шкали схильності до адиктивної поведінки / Results of the analysis of the relationship between the indicators of the Social Network Addiction Scale and the indicators of the Internet Addiction Test and the Scale of Propensity to Addictive Behavior

Змінна		Інтернет-залежність	Схильність до адиктивної поведінки
Значущість	r	0,443**	0,164**
	p	< 0,001	0,001
Самопочуття	r	0,573**	0,180**
	p	< 0,001	< 0,001
Конфлікт	r	0,568**	0,115*
	p	< 0,001	0,025
Загальний показник	r	0,703**	0,147**
	p	< 0,001	0,004

* $p \leq 0,05$; ** $p \leq 0,01$

Отримані результати свідчать про доволі сильний зв'язок складових залежності від соціальних мереж, а також її інтегрального показника з Інтернет-залежністю. Щодо зв'язку аналізованого конструкту зі схильністю до адиктивної поведінки, - він виявився помітно слабшим, проте, таким, що характеризується значущістю. Подібний результат був доволі очікуваним, проте, більш детально даний момент буде розкрито далі, в ході обговорення результатів.

Ретестова надійність. Повторне вимірювання було здійснене через 58 днів із залученням 49 досліджуваних, що брали участь у першому опитуванні. За фактором «Значущість» коефіцієнт кореляції за Спірменом склав 0,86; за фактором «Самопочуття» 0,79; за фактором «Конфлікт» 0,81; за загальним показником 0,84. Отже, отримані дані підтверджують ретестову надійність опитувальника.

Обговорення результатів. Беручи до уваги отримані результати, очевидно, що використання оригінальної факторної структури опитувальника, запропонованої його авторами, є недоцільним в умовах дослідження українських вибірок. Як було встановлено, такі фактори, як «Зміна настрою через соціальні мережі», «Толерантність до соціальних мереж» та «Рецидив залежності від соціальних мереж», негативно позначаються на репрезентації аналізованого теоретичного конструкту. Ми припускаємо, що це може бути пов'язано з тим, що для нашого соціокультурного

середовища поки не є характерним загальнопоширене визнання проблеми залежності від соціальних мереж, - отже й відсутні будь-які масштабні спроби регулювання долучення членів нашого суспільства до СМ. Відповідно, таке занурення у кіберкомунікативне середовище, лишаючись під контролем самих користувачів, передбачає втрату актуальності зміни настрою (адже залежний користувач, який здебільшого може проводити в мережах стільки часу, скільки йому потрібно, може просто не відчувати ці зміни через їхню недостатню частоту). В такому ж ключі можна пояснити і відкидання факторів «Толерантність до соціальних мереж» та «Рецидив залежності від соціальних мереж».

Таким чином, в україномовну версію Шкали залежності від соціальних мереж увійшло три фактори: «Значущість соціальних мереж», «Самопочуття за неможливості користування соціальними мережами» та «Конфлікт через соціальні мережі». З одного боку, це унеможливило проведення крос-культурних досліджень із застосуванням опитувальника; проте, з іншого боку, це робить Шкалу залежності від соціальних мереж більш валідною, а процедуру її застосування – економічнішою з точки зору часу, що витрачається на збір відповідей (в україномовній версії передбачається одинадцять пунктів проти двадцяти одного – в оригінальній).

Показники внутрішньої узгодженості факторів опитувальника виявилися достатніми, хоча при цьому їх

не можна назвати відмінними. В даному випадку ми відштовхуємося від того, що зазвичай методики, пов'язані з визначенням відношення особистості до інформаційних технологій, мають властивість доволі швидко застарівати, вимагаючи реадaptaції, - оскільки зазначені технології дуже швидко розвиваються і видозмінюються. Отже, на тлі цього отримані показники внутрішньої узгодженості допустимо вважати абсолютно прийнятними: з одного боку результати можуть вказувати на широкий діапазон соціальних мереж, до яких долучені досліджувані (мається на увазі, що ставлення до різних СМ може доволі сильно різнитися; наприклад, до старих та нових СМ тощо); з іншого – зусилля, спрямовані на отримання найвищих показників узгодженості, можуть виявитися не виправданими через відносно нетривалий час придатності опитувальника для застосування (до моменту, коли він вимагатиме реадaptaції).

В ході конструктивної валідації опитувальника досліджувані конструктивні повів себе у високій ступені передбачувано. Як було встановлено, показники залежності від СМ виявили доволі сильний зв'язок з Інтернет-залежністю, хоча, при цьому результати не дозволяють ототожнювати два вказані феномени. Виявлений сильний зв'язок цілком можливо пояснювати схожою природою формування і розвитку Інтернет-залежності та залежності від СМ; а невстановлення їхньої тотожності – відмінністю їхнього змісту: Інтернет-залежність передбачає різностороннє занурення особистості у віртуальне середовище, що не обов'язково передбачає міжособову інтеракцію; в той час як залежність від СМ здебільшого ґрунтується на комунікативній складовій.

Також було встановлено, що зв'язок залежності від СМ зі схильністю до адиктивної поведінки виявився помітно слабшим, проте, таким, що характеризується значущістю. На наш погляд, даний результат слід вважати очікуваним, адже адиктивна поведінка як така є набагато більш широким поняттям, ніж залежність від соціальних мереж, і що, до того ж, включає у себе не тільки поведінкову, а й хімічну залежність. Відповідно, зв'язок, виявлений нами, може трактуватися як показник спільності джерела формування двох конструктивів, проте, у жодному випадку не як свідчення повного взаємонакладання їхнього змісту.

Нарешті, показники повторного вимірювання вказали на високу ретестову надійність опитувальника, що дозволяє розглядати Шкалу залежності від соціальних мереж як перспективний психодіагностичний інструмент в межах періоду відсутності кардинальних змін у технологіях, пов'язаних із використанням СМ.

Висновки. Подані результати засвідчують можливість використання адаптованого варіанту Шкали залежності від соціальних мереж М. Шанваза та У. Ремана для дослідження українських вибірок з застереженням того, що опитувальник, на відміну від оригінальної версії, є спрямованим на вивчення трьох факторів: «Значущість соціальних мереж», «Самопочуття за неможливості користування соціальними мережами» та «Конфлікт через соціальні мережі», що репрезентуються 11 пунктами.

Україномовна версія Шкали залежності від соціальних мереж продемонструвала прийнятні психометричні властивості, - зокрема, показники внутрішньої узгодженості її факторів та показники конструктивної валідності на тлі таких явищ, як Інтернет-залежність та схильність до адиктивної поведінки.

Отже, опитувальник відкриває нові можливості вивчення залежності від соціальних мереж у вітчизняних дослідженнях, і може бути рекомендований до застосування.

Список використаних джерел

- Ващинець Г. П. Інтернет-залежність та її вплив на розвиток особистості. Методичні рекомендації. Ужгород, 2019. 39 с.
- Мудрик А. Б. Психологія залежної поведінки : навчальний посібник. Луцьк : ППІ Іванко В.П., 2022. 236 с.
- Andreassen C., Billieux J., Griffiths M., Kuss D., Demetrovics Z., Mazzoni E., Pallesen S. The relationship between addictive use of social media and video games and symptoms of psychiatric disorders: A large-scale cross-sectional study. *Psychology of Addictive Behaviors*. 2016. 30(2). P. 252-262. <https://doi.org/10.1037/adb0000160>
- Appel M., Marker C., Gnambs T. Are social media ruining our lives? A review of meta-analytic evidence. *Rev. Gen. Psychol.* 2020. 24(1). P.60-74.
- Armstrong L., Phillips J., Saling L. Potential determinants of heavier internet usage. *International Journal of Human-Computer Studies*. 2000. 53(4). P. 537-550. <https://doi.org/10.1006/ijhc.2000.0400>
- Bezeran O., Krishen A.S., Agarwal S., Kachroo P. Exploring loneliness and social networking: recipes for hedonic well-being on Facebook. *J. Bus. Res.* 2020. 115. P.238-265.
- Brailovskaia J., Rohmann E., Bierhoff H.-W., Margraf J. The brave blue world: Facebook flow and Facebook addiction disorder (FAD). *PLoS ONE*. 2018. 13(7). E0201484.
- Brailovskaia J., Schillack H., Margraf J. Tell me why are you using social media (SM)! Relationship between reasons for use of SM, SM flow, daily stress, depression, anxiety, and addictive SM use: an exploratory investigation of young adults in Germany. *Comput. Hum. Behav.* 2020. 113. 106511
- Brailovskaia J., Teichert T. "I like it" and "I need it": Relationship between implicit associations, flow, and addictive social media use. *Comput. Hum. Behav.* 2020. 113. 106509.
- Carbonell X., Chamarro A., Griffiths M., & Talam A. Uso problemático de Internet y móvil en adolescentes y jóvenes españoles. *Anales de Psicología*, 2012. 28(3), 3. <https://doi.org/10.6018/analesps.28.3.156061>
- Graciya G., Viswam D. Social media and emotional well-being: pursuit of happiness or pleasure. *Asia Pac. Media Educ.* 2021. 31(1). P.99-115.
- Griffiths M. A. Components' model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance Use*. 2005. 10(4), 191-197. <https://doi.org/10.1080/14659890500114359>
- Hilliard J. Social media addiction. Addiction Center, 2022. URL: <https://www.addictioncenter.com/drugs/social-media-addiction/>. Дата звернення: 12.12.2024.
- Kumar V.D., Prabha M.S. Getting glued to TikTok: undermining the psychology behind widespread inclination toward dumashed videos. *Arch. Mental Health*. 2019. 20(2). P.76-77.
- Kuss D. J., Griffiths M. D., Pontes H. M. Chaos and confusion in DSM-5 diagnosis of Internet Gaming Disorder: Issues, concerns and recommendations for clarity in the field. *Journal of Behavioral Addiction*. 2017. 6(2). P. 103-109. <https://doi.org/10.1556/2006.5.2016.062>
- Maya Social media addiction statistics. True List Blog. 2022. URL: <https://truelist.co/blog/social-media-addiction-statistics/> Дата звернення: 09.12.2024.

- Morahan-Martin J., Schumacher P. Incidence and correlates of pathological Internet use among college students. *Computers in Human Behavior*. 2000. 16(1). P. 13–29. [https://doi.org/10.1016/S0747-5632\(99\)00049-7](https://doi.org/10.1016/S0747-5632(99)00049-7)
- Munzel A., Meyer-Waarden L., Galan J.P. The social side of sustainability: well-being as a driver and an outcome of social relationships and interactions on social networking sites. *Technol. Forecast. Soc. Chang.* 2018. 130. P.14-27.
- Ponussamy S., Iranmanesh M., Foroughi B., Hyun S. Drivers and outcomes of Instagram addiction: psychological well-being as moderator. *Comput. Hum. Behav.* 2020. 107. 106294
- Sabir I., Nasim I., Majid M., Mahmud M., Sabir N. Tiktok addictions and its disorders among youth of Pakistan. *Int. J. Multidiscipl. App. Stud.* 2020. 7(6). P.140-146.
- Shahnawaz M. G., Rehman U. Social Networking Addiction Scale. *Cogent Psychology*. 2020. №7. 1832032. <https://doi.org/10.1080/23311908.2020.1832032>.
- Sigurdsson V., Larsen N.M., Gudmundsdottir H.K., Alemu M.H., Menon R.G.V., Fagerström A., Social media: where customers air their troubles – how to respond to them? *J. Inf. Knowl.* 2021. 6. P. 257-267.
- Voorveld H. Brand communication in social media: a research agenda. *J. Advert.* 2019. 48. P.14-26.
- Wu A., Cheung V., Ku L., & Hung E. Psychological risk factors of addiction to social networking sites among Chinese smartphone users. *Journal of Behavioral Addictions*. 2013. 2(3), 160–166. <https://doi.org/10.1556/jba.2.2013.0s>

P. SEVOSTIANOV (Pavlo Sevostianov)
Candidate of Psychological Sciences
Associate Professor of the Applied Psychology Department
V. N. Karaz'in Kharkiv National University
4 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine
E-mail: p.sevostyanov@karazin.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3461-9920>

S. YANOVSKAYA (Svitlana Yanovskaya)
Candidate of Psychological Sciences
Associate Professor of the Applied Psychology Department
V. N. Karaz'in Kharkiv National University
4 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine
E-mail: sgyanovskaya@karazin.ua
<https://orcid.org/0000-0002-5439-5269>

R. TURENKO (Rimma Turenko)
Senior Lecturer the Department of English Language
V. N. Karaz'in Kharkiv National University
4 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine
E-mail: tyrenco@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6948-4339>

D. PYVOVAR (Daria Pyvovar)
student of the Faculty of Psychology
V. N. Karaz'in Kharkiv National University
4 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine
E-mail: daria.pyvovar@student.karazin.ua
<https://orcid.org/0009-0003-1378-5281>

PSYCHOMETRIC INDICATORS AND ADAPTATION OF THE UKRAINIAN VERSION OF THE SOCIAL NETWORKING ADDICTION SCALE (M.G. SHAHNAWAZ, U. REHMAN SOCIAL NETWORKING ADDICTION SCALE)

The article presents the results of adapting the Social Networking Addiction Scale (M.G. Shahnawaz, U. Rehman) for use in Ukrainian samples of subjects. It is defined that social networking sites are virtual communities, where participants create individual public profiles to communicate with friends, meet people, and show their life stories. It is shown that immersion in the online environment can lead to addiction to social networks, which requires studying. The Ukrainian version of the questionnaire included 11 items that allow measuring social network addiction by such factors as “Salience”, “Withdrawal” and “Conflict”. The sample consisted of 382 individuals (210 women and 172 men) aged 18 to 64 years. The survey was conducted using Google Forms with informed consent from the subjects to participate and process the results. The validation included checking the factor structure of the original questionnaire using confirmatory factor analysis (with the DWLS estimator); determining the internal consistency of the methodology factors using Cronbach's α coefficient; checking the construct validity of the questionnaire (connection with the Internet Addiction Test by K. Young and the Addictive Behavior Propensity Scale); and determining its retest reliability using Spearman's correlation analysis. The indicators of social media addiction were compared, taking into account gender; their relationship with the age of the subjects was also analyzed. The results of the adaptation proved the suitability of the questionnaire for use on Ukrainian samples of subjects.

Keywords: social networks; social media addiction; cybercommunicative addiction; diagnosis; adaptation of the methodology; validation; retest reliability

References

- Vashchynets, H.P. (2019). Internet addiction and its impact on personality development. Uzhhorod. [In Ukrainian].
- Mudryk, A. B. (2022). Psychology of addictive behavior: a textbook. Lutsk : PP Ivaniuk V.P. [In Ukrainian].
- Andreassen, C., Billieux, J., Griffiths, M., Kuss, D., Demetrovics, Z., Mazzoni, E., & Pallesen, S. (2016). The relationship between addictive use of social media and video games and symptoms of psychiatric disorders: A large-scale cross-sectional study. *Psychology of Addictive Behaviors*, 30(2), 252–262. <https://doi.org/10.1037/adb0000160>
- Appel, M., Marker, C., Gnambs, T. (2020). Are social media ruining our lives? A review of meta-analytic evidence. *Rev. Gen. Psychol.*, 24(1). P.60-74.
- Armstrong, L., Phillips, J., & Saling, L. (2000). Potential determinants of heavier internet usage. *International Journal of Human-Computer Studies*, 53(4), 537–550. <https://doi.org/10.1006/ijhc.2000.0400>
- Bezeran, O., Krishen, A.S., Agarwal, S., Kachroo, P. (2020). Exploring loneliness and social networking: recipes for hedonic well-being on Facebook. *J. Bus. Res.*, 115. P.238-265.

- Brailovskaia, J., Rohmann, E., Bierhoff, H.-W., Margraf, J. (2018). The brave blue world: Facebook flow and Facebook addiction disorder (FAD). *PLoS ONE*, 13(7).
- Brailovskaia, J., Schillack, H., Margraf, J. (2020). Tell me why you are using social media (SM)! Relationship between reasons for use of SM, SM flow, daily stress, depression, anxiety, and addictive SM use: an exploratory investigation of young adults in Germany. *Comput. Hum. Behav.*, 113. 106511
- Brailovskaia, J., Teichert, T. (2020). "I like it" and "I need it": Relationship between implicit associations, flow, and addictive social media use. *Comput. Hum. Behav.*, 113.
- Carbonell, X., Chamarro, A., Griffiths, M., & Talam, A. (2012). Uso problemático de Internet y móvil en adolescentes y jóvenes españoles. *Anales de Psicología*, 28(3), 3. <https://doi.org/10.6018/analesps.28.3.156061>
- Graciyal, G., Viswam, D. (2021). Social media and emotional well-being: pursuit of happiness or pleasure. *Asia Pac. Media Educ.*, 31(1). P.99-115.
- Griffiths, M. (2005). A 'components' model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance Use*, 10(4), 191-197. <https://doi.org/10.1080/14659890500114359>
- Hilliard, J. Social media addiction. Addiction Center, 2022. <https://www.addictioncenter.com/drugs/social-media-addiction/>
- Kumar, V.D., Prabha, M.S. (2019). Getting glued to TikTok: undermining the psychology behind widespread inclination toward dub-mashed videos. *Arch. Mental Health*, 20(2). P.76-77.
- Kuss, D. J., Griffiths, M. D., & Pontes, H. M. (2017). Chaos and confusion in DSM-5 diagnosis of Internet Gaming Disorder: Issues, concerns and recommendations for clarity in the field. *Journal of Behavioral Addiction*, 6(2), 103-109. <https://doi.org/10.1556/2006.5.2016.062>
- Maya Social media addiction statistics. True List Blog. 2022. <https://truelist.co/blog/social-media-addiction-statistics/>
- Morahan-Martin, J., & Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological Internet use among college students. *Computers in Human Behavior*, 16(1), 13-29. [https://doi.org/10.1016/S0747-5632\(99\)00049-7](https://doi.org/10.1016/S0747-5632(99)00049-7)
- Munzel, A., Meyer-Waarden, L., Galan, J.-P. (2018). The social side of sustainability: well-being as a driver and an outcome of social relationships and interactions on social networking sites. *Technol. Forecast. Soc. Chang.*, 130. P.14-27.
- Ponnam, S., Iranmanesh, M., Foroughi, B., Hyun, S. (2020). Drivers and outcomes of Instagram addiction: psychological well-being as moderator. *Comput. Hum. Behav.*, 107. 106294
- Sabir, I., Nasim, I., Majid, M., Mahmud, M., Sabir, N. (2020). Tiktok addictions and its disorders among youth of Pakistan. *Int. J. Multidiscipl. App. Stud.*, 7(6). P.140-146.
- Shahnawaz M.G., Rehman U. (2020). Social Networking Addiction Scale. *Cogent Psychology*. 7. 1832032. <https://doi.org/10.1080/23311908.2020.1832032>
- Sigurdsson, V., Larsen, N.M., Gudmundsdottir, H.K., Alemu, M.H., Menon, R.G.V., Fagerström, A. (2021). Social media: where customers air their troubles—how to respond to them? *J. Inf. Knowl.*, 6. P. 257-267
- Voorveld, H. (2019). Brand communication in social media: a research agenda. *J. Advert.*, 48. P.14-26
- Wu, A., Cheung, V., Ku, L., & Hung, E. (2013). Psychological risk factors of addiction to social networking sites among Chinese smartphone users. *Journal of Behavioral Addictions*, 2(3), 160-166. <https://doi.org/10.1556/jba.2.2013.0s>

Додаток

ШКАЛА ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ (M. G. SHAHNAWAZ, U. REHMAN SOCIAL NETWORKING ADDICTION SCALE)

Інструкція. Будь ласка, оцініть те, наскільки Ви згодні з кожним із тверджень, користуючись шкалою від 1 до 7, де 1 – «абсолютно не згоден (-на)»; 7 – «повністю згоден (-на)».

1. В процесі роботи або навчання я думаю про соціальні мережі.
2. Я заходжу у соціальні мережі відразу після того, як прокидаюся вранці.
3. Я перевіряю соціальні мережі на наявність сповіщень в процесі навчання або роботи.
4. Я перевіряю свої облікові записи у соціальних мережах, перш ніж починати будь-яку справу чи діяльність.
5. Мені стає сумно, коли я не маю можливості увійти до соціальних мереж.
6. Я стаю дратівливим щоразу, коли не маю змоги увійти у соціальні мережі.
7. Я відчуваю розчарування, коли не маю можливості користуватися соціальними мережами.
8. Я втрачаю спокій, коли не маю часу на соціальні мережі.
9. Я намагаюся приховати від інших те, скільки часу я проводжу у соціальних мережах.
10. Мені потрібно брехати іншим у відповідь на їхні питання про моє користування соціальними мережами.
11. Я нехтую своїм сном, тому що хочу перебувати у соціальних мережах.

Фактор «Значущість соціальних мереж»: сума балів за пунктами 1-4;

Фактор «Самопочуття за неможливості користування соціальними мережами»: сума балів за пунктами 5-8;

Фактор «Конфлікт через соціальні мережі»: сума балів за пунктами 9-11;

Загальний показник залежності від СМ: сума балів за пунктами 1-11.

	Норми*			
	Значущість	Самопочуття	Конфлікт	Залежність
Чоловіки, N=172	15,72±5,1	10,01±5,3	6,14±3,8	31,88±10,5
Жінки, N= 210	17,98±5,5	11,87±6,3	6,50±3,8	36,35±12,2

*В ході порівняльного аналізу (за критерієм Манна-Уїтні) була встановлена розбіжність між чоловіками та жінками за показниками: «Значущість соціальних мереж» (U=8386; p=0,001); «Самопочуття за неможливості користування соціальними мережами» (U=9352; p=0,032); «Загальний показник залежності від СМ» (U=8866,5; p=0,007). За показником «Конфлікт через соціальні мережі» розбіжності не виявлено (U=10382,5; p=0,349).

Додатково був виявлений негативний значущий зв'язок фактору «Конфлікт через соціальні мережі» з віком (r=-0,158; p=0,002). Репліка змінних зв'язку з віком не виявили («Значущість соціальних мереж»: r=0,030; p=0,557; «Самопочуття за неможливості користування соціальними мережами»: r=-0,061; p=0,232; «Загальний показник залежності від СМ»: r=-0,051; p=0,317).

Стаття надійшла до редакції 20.09.2024 (The article was received by the editors 20.09.2024)

Стаття рекомендована до друку 24.11.2024 (The article is recommended for printing 24.11.2024)